

Asiantuntijoiden käsityksiä ammatillisen koulutuksen tutkimuksen nykytilasta Suomessa

Solja Upola

FT, tutkija

solja.upola@gmail.com

Tarja Lang

FT, koulutuspäällikkö

Espoon seudun koulutus kuntayhtymä OMNIA
tarja.lang@omnia.fi

Mika Alhonkoski

TtM, lehtori

Turun ammatti-instituutti

mika.alhonkoski@edu.turku.fi

Tiivistelmä

Artikkelissa kuvataan asiantuntijoiden näkemyksiä ammatillisen koulutuksen tutkimuksen nykytilasta Suomessa. Tavoitteena on selvittää asiantuntijoiden käsityksiä, miten tutkimustoiminnan asema näyttäytyy ammatillisessa koulutuksessa Suomessa, sekä miten ammatillisen koulutuksen toimijat voivat hyödyntää tutkittua tietoa. Aineistonkeruu on toteutettu marraskuussa 2023 AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivillä. Laadullinen tutkimusaineisto ($n = 33$ Post it -lapuille tehtyä kirjausta sekä yhden tutkijan havainnointimuis-tiinpanot) on kerätty pyöreän pöydän keskus-

telusta, jossa ammattikasvatuksen asiantuntijat tuottivat moniäänisesti ja luovasti tietoa ammatillisen koulutuksen tutkimuksen nykytilasta.

Keskusteluun oli kutsuttu neljä ammattikasvatuksen asiantuntijaa, jotka tarkastelivat ammatillisen koulutuksen ilmiötä erityisesti tutkimusorientaatiosta. Monitieteisessä viitekehksessä keskityttiin ammatillisen koulutuksen ja tutkimuksen vahvuuksiin, mahdollisuuksiin, heikkouksiin ja kehittämiskohteisiin, sekä uhiin nelikenttäanalyysin rakenteiden mukaisesti. Yleisöllä ($n = 25$) oli mahdollisuus ottaa osaa keskusteluun, kirjoittaa näkemyksiään Post it -lapuille ja sijoittaa ne seinällä oleviin nelikentän alueisiin.

Katsausartikkelissa esitellään tutkimustehävän aiheeseen liittyviä näkökulmia, jotka nousivat esille pyöreän pöydän keskustelussa. Selvityksen tuloksena esitämme, että ammatillisen koulutuksen tulee nykyistä enemmän hyödyntää tutkittua tietoa, ja osan ammatillisen koulutuksen henkilökunnasta tulee osata tehdä relevanttia tutkimusta. Tämä edellyttää kansallisen tason tukitoimia. Suurimpana haasteena nimettiin ylipäättään ammatillisen koulutuksen tutkimustoiminnan johtamisen ja sen rakenteiden puuttuminen kansallisella tasolla sekä tiedon puute siitä, mikä on tutkimuksen asema ja sen tekemisen nykytila Suomen ammatillisen toisen asteen koulutuksen kentällä. Tutkimustoiminta nähdään tärkeänä osana ammatillisen koulutuksen kehittämistä – ammatillista koulutusta tulee kehittää ja sen arvostusta kasvattaa tutkimusnäyttöjen avulla.

Avainsanat: *ammattillinen toisen asteen koulutus, ammattikasvatus, tutkimus, tutkimustieto, ennakointi, kehittäminen*

Abstract

Experts' perceptions about the state of the research of the vocational education and training in Finland

This article describes the professionals' perceptions about the current state of the research of vocational education and training in Finland. The aim is to investigate experts' perceptions of the role of research activities in vocational education and training and, how vocational education practitioners can utilize research-based knowledge. Data was collected in November 2023 at the conference arranged by Finnish Vocational Education Research Association. The qualitative data ($n = 33$ Post-

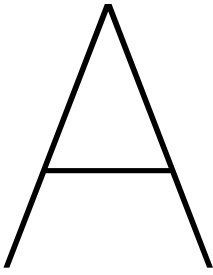
it notes and observation notes from one researcher) were gathered from the round table discussion, where vocational education professionals creatively and diversely generated information on the current state of the vocational education and training research.

Four vocational education experts, focusing vocational education phenomena from the research orientation, were invited to discussion. Within a multidisciplinary framework, the discussion concentrated strengths, opportunities, weakness and development areas, and threats of the vocational education and research following the structure of the SWOT analysis. The audience ($n = 25$) had the opportunity to participate the discussion, write their views on the Post-it notes, and place them in the relevant areas of the SWOT analysis displayed on the wall.

In the review article, perspectives related to the research topic that emerged during the round table discussion are presented. The findings indicate that vocational education should increasingly utilize research information, and some of its staff should be able to conduct relevant research. This requires national support. The greatest challenge identified the overall lack of management and the structures for vocational education research activities at the national level and the lack of knowledge about the current state of the research within Finland's vocational education field. Research activities were seen as an important part of developing vocational education – vocational education should be developed, and its appreciation increased through research-based evidence.

Keywords: *vocational education and training, evidence-based knowledge, anticipation, development, reformation*

Johdanto

mmatillinen koulutus, joka laajasti katsottuna käsittää ammatillisen peruskoulutuksen, aikuiskoulutuksen ja ammatillisen korkean asteen koulutuksen, on kompleksinen kokonaisuus (Toepper ja muut, 2022). Ammatillisen koulutuksen muutoksiin vaikuttavat yhteiskunnalliset arvostukset, poliittiset suhdanteet sekä tekniikan ja elinkeinoelämän muuttuminen (Ruohotie, 2000). Kulloisenakin aikana kyse on ollut koulutuksellisesta tasa-arvoisuudesta ja eri koulumuotojen arvostuksesta (Laukia, 2013; Laukia & Karjalainen, 2019). Ammatillisen koulutuksen arvostus on koettu yleisesti haasteelliseksi (Ryan ja muut, 2019). Arvostusta mitataan usein suhteilla työelämään ja valmistuvien opiskelijoiden työllistymisellä sekä opiskelijoiden työelämätaidoilla, millä voi olla yhteys opetuksen laatuun (Löfgren, 2023; Russo ja muut, 2019).

Digitaalinen siirtyminen ja automatisaatio vaikuttavat voimakkaasti ammatien rakenteelliseen muutokseen (Goos ja muut, 2014). Tutkimus työn polarisaatiosta osoittaa, että työllisyys intensiivisissä rutiinitehtävissä on pienentynyt asiantuntijatehtäviin verrattuna (Goos ja muut, 2009, s. 2). Euroopan unionin ammatillisen koulutuksen tulevaisuutta koskeva raportti (Cedefop, 2023) ennakoii, että tarve jatkuvaan osaamisen päivittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen kasvaa, tutkintonomikkeet vähenevät sekä työelämän muutosten seuranta ja osaamistarpeiden ennakointi nopeutuvat. Yritysten ja organisaatioiden edellytetään pysyvän kilpailukykyisinä hyödyntämällä uusinta tietoa, jonka mukaisesti ne suunnittelevat ja

toteuttavat ennakoivia strategisia linjauksia (Schoon & Evans, 2023).

Kansallinen koulutusstrategia (Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM], 2019, s. 21, s. 33) määrittelee tietoon perustuvan päätöksenteon yhdeksi ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeiseksi periaatteeksi. Tietoon perustuvan johtamisen, ohjauksen ja päätöksenteon on perustuttava tarkoituksenmukaiseen, luotettavaan ja monipuoliseen ennakointi-, arviointi-, seuranta-, talous- ja tulostietoon sekä muuhun tietoperustaan. Koulutusstrategian mukaan ammatillisen koulutuksen toimijoiden on tuotettava, analysoitava, jalostettava ja käytettävä järjestelmällisesti tietoa päätöksenteossa ja toiminnan uudistamisessa (OKM, 2019). OECD:n (2023) tulevaisuusraportissa esitetään, että ammatilliset koulutusohjelmat tulee mukauttaa työmarkkinoiden tarpeeseen, jotta ne pysyvät merkityksellisinä oppijoille ja työnantajille nopeasti muuttuvassa työelämässä. Moniin tietolähteisiin perustuva ennakointi on ratkaisevan tärkeää ammatillisten koulutusjärjestelmien suunnittelussa.

Tässä artikkelissa kuvataan ammatillisen koulutuksen tutkimuksen nykytilaa Suomessa. Tutkimustehtävänä on selvittää asiantuntijoiden käsityksiä, miten tutkimustoiminnan asema näyttäytyy ammatillisessa koulutuksessa Suomessa, sekä miten ammatillisen koulutuksen toimijat voivat hyödyntää tutkittua tietoa. Aineistonkeruu on toteutettu marraskuussa 2023 AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivillä. Tiedonkeruumenetelmänä on pyöreän pöydän keskustelu ja tutkimusaineistona on tilaisuudessa ammatillisen koulutuksen asiantuntijoiden tuottama materiaali ($n = 33$ Post it -lapuille tehtyä kirjausta) sekä yhden tutkijan havainnointimuistiinpanot käydystä keskustelusta.

Ammattikasvatuksen tutkimuksen hajanainen kenttä

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu monia osaamis- ja tehokkuusvaatimuksia, jotka heijastavat vallalla olevia yhteiskunnallisia ja koulutuspoliittisia painotuksia. Tällä hetkellä ammatillinen koulutus on Suomessa mitattavien taloudellisten leikkausten kohteena, yhtenä esimerkkinä on aikuiskoulutustuen lakkauttaminen (Valtioneuvosto, 2023). Suomessa ammatillisen koulutuksen alakohtaisia tutkimuksia tehdään vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa (Isacsson ja muut, 2021), ylipäätään ammatilliseen koulutukseen kohdistuvaa tutkimusta on vähänlaisesti (Toepper ja muut, 2022), ja se jää korkeakoulujen varjoon (Billet ja muut, 2022). Ammatillisen koulutuksen tutkimus on hajautunut osaksi eri tieteenalakeskustelua ja -tutkimusta (Laukia, 2013; Ruohotie, 2000). Lisäksi ammatillisen toisen asteen perustutkintojen laaja kirjo haastaa tutkimustoimintaa monialaisuudellaan; tutkintorakenteessa on 42 perustutkintoa (Opetushallitus [OPH], 2024a).

Tällä hetkellä Suomessa ei ole lainkaan ammattikasvatuksen professuuria. Se lakkautettiin vuonna 2015 yli 30 toimintavuoden jälkeen (Nokelainen, 2023, ss. 80–85). Alan oppituolille on olemassa kiistaton tarve – se osaltaan loisi perustaa, pitkäjänteisyyttä ja tulevaisuusorientaatiota ammatilliseen koulutukseen kohdistuvan tutkimustoiminnan rakenteisiin ja johtamiseen (Virolainen & Rautopuro, 2023). Huolimatta useiden kymmenien vuosien ammatillisen koulutuksen tutkimustraditiosta Suomessa (Ruohotie, 2000), ammatilliseen koulutukseen kohdistuvaa tutkimusta on vähän ja alan väitöstutkimuksia valmistuu vuosittain vain muutamia. Keskeinen syy tähän on järjes-

täytyneen tutkimustoiminnan, toisin sanoen alan professuurin, jatko-opiskelijoiden ja tutkimusryhmien puuttuminen.

Jos ammattikasvatuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkimusta on Suomessa vähemmän kuin muissa pohjoismaissa (Toepper ja muut, 2022), voiko tällä ilmiöllä olla vaikutusta Suomen oppimistulosten heikentymiseen tahi annettavan opetuksen laatuun, jos kouluttajalla ei ole riittävän laaja-alaista asiantuntemusta tai kykyä reflektoida opetustaan oman alansa viimeisimpään tutkimustietoon (OKM, 2024a). Opetus- ja kulttuuriministeriö pilotoi tutkimustiedon lisäämistä ja se on myöntänyt määrärahoja yliopistoille tohtorikoulutuksen kehittämiseksi ja käytäntöjen uudistamiseksi (OKM, 2024b). Tätä taustaa vasten on mahdollista ja toivottavaa, että osa hallituksen myöntämästä TKI-rahoituksesta tulee kohdistumaan myös ammatillisen koulutuksen tutkimukseen.

Selvityksen taustaa – toteuttamisen foorumina pyöreän pöydän keskustelu, aineiston nelikenttäanalyysi

Ammatillisen koulutuksen toimijoiden keskuudessa on herännyt huoli siitä, miten tutkittua tietoa ja ammattikasvatuksen tutkimusta hyödynnetään ammatillisen koulutuksen prosesseissa. On tarpeen selkiyttää ammatilliseen koulutukseen liittyvän tutkimustoiminnan roolia ja tutkimustiedon järjestelmällistä hyödyntämistä, koska sillä nähdään olevan selkeä yhteys koulutuksen laatuun ja työmarkkinoihin (Ojala & Kantola, 2023; OKM, 2024a).

Tässä selvityksessä ollaan kiinnostuneita ammatillisen koulutuksen tutkimuksen nykytilasta Suomessa. Tutkimustehtävänä on selvittää asiantuntijoiden käsityksiä 1)

Miten tutkimustoiminnan asema näyttäytyy ammatillisessa koulutuksessa Suomessa? ja 2) Miten ammatillisen koulutuksen toimijat voivat hyödyntää tutkittua tietoa? Tutkimusaineiston keruu on toteutettu marraskuussa 2023 AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivillä kolmen tutkijan järjestämässä tilaisuudessa. Keskusteluun oli kutsuttu neljä kokenutta ammattikasvatuksen asiantuntijaa, jotka tarkastelevat ammatillisen koulutuksen ilmiöitä erityisesti tutkimusorientaatiosta. Heidät oli valittu heidän vahvan asiantuntemuksensa ansiosta. Lisäksi tilaisuudessa oli osallistujia ($n = 25$) erilaisista ammatillisen koulutuksen ja siihen liittyvän tutkimuksen positioista, ja heitä voi kuvata syväosaajiksi ja kokemusasiantuntijoiksi. Osallistujilla oli mahdollisuus kirjata ajatuksiaan Post it -lapuille ja kiinnittää ne seinällä oleviin nelikentän rakenteisiin. Osallistajat olivat saaneet tiedon järjestettävästä tilaisuudesta tapahtuman ohjelmasta. Osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistujilla oli mahdollisuus ottaa osaa keskusteluun koko tilaisuuden ajan. Tilaisuus kesti kaksi tuntia.

Tiedonkeruuforumina toimi pyöreän pöydän keskustelu ja tutkimusaineistona on tilaisuudessa tuotettu materiaali: osallistujien Post it -lapuille tehdyt kirjaukset ($n = 33$) sekä yhden tutkijan havainnointimuistiinpanot (4 sivua käsin kirjoitettua tekstiä) käydystä keskustelusta. Keskustelun tavoitteena oli vastata asetettuun tutkimustehtävään. Monitieteisessä viitekehityksessä keskityttiin ammatilliseen koulutukseen kohdistuvan tutkimustoiminnan vahvuuksiin, mahdollisuuksiin, heikkouksiin ja kehittämiskohteisiin, sekä uhiin nelikenttäanalyysin (Puut ja muut, 2023) rakenteiden mukaisesti.

Käytämme tässä yhteydessä ammat-

tikasvatusta, ammatillista koulutusta ja ammatillista toisen asteen koulutusta synonyymeina kuvaamaan tätä kontekstia. Tutkimustieto, tietoperustaisuus ja tutkimustoiminta ymmärretään tässä yhteydessä ammatilliseen koulutukseen kohdistuviksi rinnakkaisiksi käsitteiksi.

Tutkimusaineiston analyysi

Asiantuntijakeskustelun pohjalta muodostui tilannekuva siitä viitekehiksestä, mitä erityispiirteitä ja käsityksiä liitetään ammatillisen koulutuksen tutkimustoimintaan. Laadullinen sisällönanalyysi (Schreier, 2014) toteutettiin aineistolähtöisesti (liite 1 ja liite 2). Tutkimusaineistossa tuli esille käsityksiä, näkökulmia ja painotuksia, jotka liittyivät ammatilliseen koulutukseen ja ammattikasvatuksen tutkimuksen asemaan sekä tutkimustiedon hyödyntämiseen, eri toimijoiden rooleihin sekä käytännön kehittämisehdotuksia.

Post it -lapuilla ($n = 33$) olevat kirjaukset luokiteltiin nelikenttäanalyysin mukaan neljään ulottuvuuteen, jotka ovat a) *vahvuudet* ($n = 4$), b) *mahdollisuudet* ($n = 12$), c) *heikkoudet ja kehittämiskohteet* ($n = 15$), sekä d) *uhkat* ($n = 2$). Kunkin ulottuvuuden aineisto merkittiin tunnuksella ja numeroinnilla, esim. HK07 tarkoittaa aineistossa järjestyksessä seitsemäntenä kirjattua heikkoutta/kehittämiskohdetta. Kirjaukset ovat alkuperäismuodossaan aineisto-esimerkkeinä. Aineisto jakautui tasaisesti siten, että puolet merkitysisällöistä kertoi ammatillisen koulutuksen tutkimusperustaisuuden positiivisista vahvuuksista ja mahdollisuuksista ja toinen puoli negatiivisista heikkouksista, kehittämiskohteista ja uhkista.

Tutkimusaineiston yksittäiset merkitys-

sisällöt yhdistettiin laajemmiksi ilmiöiksi, jotka liittyvät nelikentän ulottuvuuksiin (liite 1 ja liite 2). Aineistoanalyysissä esille nousseita neljän ulottuvuuden merkitysisältöjä ja ilmiöitä käsitellään seuraavaksi tuloksissa. Yhden tutkijan havainnointimuistiinpanot tukevat saatuja tuloksia.

Tulokset: Tutkimustieto osana ammatillisen koulutuksen tulevaisuuden ennakointia ja kehittämistä

Määritettäessä tutkitun tiedon asemaa Suomen ammatillisessa koulutuksessa, selvitys toi esille, että yhteinen ymmärrys teeman ympärillä on hatarasti määriteltyä. Aivan ensimmäiseksi tulee määritellä tutkimuksen käsite, mitä sillä ymmärretään ja sen jälkeen voidaan tarkastella, miten eri tavoin tutkimustoiminta ilmenee ammatillisen koulutuksen kentällä, kuka tietoa tuottaa ja kuka sitä hyödyntää. Käytäntöjen todettiin olevan monenkirjavia jo yksittäisten ammatillisten oppilaitosten sisällä. Selvitys toi esille tarpeen kansallisen tason ammatillisen koulutuksen ja ammattikasvatuksen tutkimuksen järjestäytymiseen.

Selvitettäessä, miten ammatillisen koulutuksen toimijat voivat hyödyntää tutkittua tietoa, tuli ilmi myös tarve ammatillisen koulutuksen henkilöstön omalle alakohtaiselle tutkimustoiminnalle. Ammatillisen koulutuksen keskeisinä toimijoina ovat opettajat, jotka voivat tuottaa tutkittua tietoa, sillä ammatilliset opettajat ovat näköalapaikalla kokemuseräisen tiedon äärellä opetuksen ilmiöissä. Näin ollen heillä olisi oivallinen mahdollisuus tehdä itse relevanttia tutkimusta omassa työssään. Kuitenkin ammatilliset opettajat toimivat vähäisessä määrin tutkivina opettajina. Henkilökunnan tutkimusorientaatio nähdään tärkeänä koulutuksen

rajapinnassa olevana väylänä, millä tavoin tutkimus tulisi osaksi ammatillisen koulutuksen prosesseja (esim. Karusaari, 2020; Rosenblad, 2023; Upola, 2019). Tässä artikkelissamme selvitämme, miten opettajan tutkimusorientaatiota voisi edistää ja tukea.

Ammatillisessa koulutuksessa ydintekäviä ovat ammattiin liittyvien taitojen opettaminen ja keskittyminen osaamisen hankkimisen prosesseihin (Miettinen ja muut, 2021; OPH, 2024b). Osa ammatillisista opettajista haluaa tutkia oppilaitoksen arjessa olevia ilmiöitä ja siten tutkivina opettajina tehdä tutkimusta osana opettajan työtään. Parhaimmillaan tästä syntyy aitoa kehittämistä: uusia toimintamalleja lähityöyhteisöön, laajemmin ammatilliseen koulutukseen ja tutkimustietoa hyödynnettäväksi esimerkiksi vertaisarvioitujen artikkeleiden muodossa (Korhonen ja muut, 2023). Silloin kun opetus ja tutkimus ovat aktiivisesti läsnä opettajan työssä, tulisi työolosuhteet järjestää niin, että tutkivana opettajana toimiminen olisi motivoivaa ja kannustavaa. Tämä edellyttää käytännössä esimerkiksi joustavien työaikaresurssien määrittelyä.

Selvityksessä korostui ammatillisen opettajan kompetenssi hyödyntää tutkittua tietoa. Ammatillisten opettajien ei tarvitse ensisijaisesti olla itse tutkijoita omassa työssään, mutta opetuksen laadun yksi mittari on olla tietoinen oman alansa viimeisimmistä tutkimuksista ja hyödyntää tutkimustietoa erilaisiin pedagogisiin ratkaisuihin ja menetelmiin (esim. Korhonen ja muut, 2023; Lavi ja muut, 2023; Suhonen ja muut, 2022; Upola ja muut, 2023). Tutkitun tiedon avulla voidaan osaltaan auttaa koulutusta kohtaamaan haasteet, joista esimerkkinä ovat kasvava hoidon ja hoivan tarve sosiaali- ja terveysalalla (WHO, 2022), psykososiaalinen

hyvinvointi (Euroopan komissio, 2024) tai tekoälyn tuomat muutokset (OECD, 2020). Tämän selvityksen mukaan ammatillisen koulutuksen toimijoiden tulee näkyvämmiin hyödyntää tutkittua tietoa, ja osan henkilökunnasta tulee osata tehdä relevanttia tutkimusta.

Vahvuudet ja mahdollisuudet ammatillisen koulutuksen tutkimustoiminnassa

Ammatillisen koulutuksen toimijat – esihenkilöt ja opettajat – voivat hyödyntää tutkittua tietoa ja tietoperustaisuutta ammatillisen koulutuksen toteutuksessa, suunnittelussa, ennakoinnissa ja päätöksenteossa. Tutkimuksen mukaan ammatillisen koulutuksen tutkimustoimintaa *vahvistavana* tekijänä tunnistetaan moniulotteinen, vakiintunut hanke- ja kehittämistoiminta kiinteänä osana ammatillisen koulutuksen prosesseja, joissa henkilökunnan osaaminen on vahvaa. Tutkimuksen ja ammatillisen koulutuksen yhteistyö*mahdollisuuksina* nähdään tieteellisen tutkimustoiminnan liittäminen läheiseen vuoropuheluun ammatillisen opetuksen kanssa (Ojala & Kantola, 2023).

Ammatillinen koulutus on kiinnostava tutkimuskohde, jossa tutkimuksen yhteistyötahoina ovat tutkimuslaitokset, yliopistot ja ammattikorkeakoulut, joiden rakenteisiin tutkimustoiminta kuuluu jo lainsäädännöstä lähtien (Ojala & Kantola, 2023; OKM, 2024b). Samoin osa ammatillisista opettajista on havainnut tarpeen pedagogiikan tietoperustaisuuden vaatimuksiin. Näin ollen tutkimustoiminnan liittäminen reaaliaikaisiin oppimistilanteisiin ammatillisissa oppilaitoksissa olisi asenteellisella tasolla mahdollista. Oppimistilanteet näyttäytyvät moniulotteisina opetushenkilöstön mukauttaessa ja

sopeuttaessa opetustaan kohderyhmän mukaan (esim. Kauppila, 2022; OPH, 2024b; Ryökkynen, 2023; Suominen, 2024), mikä tarjoaa hedelmällisen maa-perän tutkimustoiminnalle.

Ammatilliset oppilaitokset toimivat tiiviissä vuorovaikutuksessa elinkeinoelämän ja muiden yhteiskunnan sidosryhmien kanssa (Löfgren, 2023; OPH, 2024d; Pylväs, 2018; Rintala, 2020; Upola, 2019). Näitä olemassa olevia, vakiintuneita yhteistyöverkostoja tulee hyödyntää nykyistä vahvemmin osana tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Ammatillisten oppilaitosten prosessit pyrkivät ennakoimaan työvoimapolitiittisia ilmiöitä ja siten ne ovat hioutuneet ketteriksi, esimerkkinä täydennyskoulutusten muotoilu palvelujen tilaajien tarpeisiin. Tulevaisuusorientoitunut toiminta luo hyvät edellytykset tutkia ajankohtaisia ja tulevaisuuden ennakkoinnissa keskeisiä teemoja (Ojala & Kantola, 2023).

Ammattikasvatuksen tutkimuksen vahvistaminen edellyttää ammatillisen koulutuksen toimijoiden tutkimusosaamisen, ja siten tutkijankoulutuksen kehittämistä. Tutkimuksen tekeminen on vaativaa ja edellyttää monenlaista osaamista. Tutkijalla tulee olla laaja teoreettisen viitekehityksen tuntemus ja omaan tutkimusintressiin soveltuvien erilaisten metodologisten käytäntöjen osaaminen. Lisäksi tulee osata viestiä tuloksista kiinnostavasti. Tutkimustulosten saatavuutta tukisi kansallisen tason digitaalinen alusta, johon koordinoitusti keskitetään ammatillisen koulutuksen tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulokset.

Selvityksessä tuli esille tarve ammatillisen koulutuksen tutkimuksen ohjauksen mentorointikäytännöille, mikä tukisi ammatillisten opettajien ja oppilaitosjohtaji-

en tutkimustaitojen, teoreettisen viitekehityksen ja metodologiaosaamisen vahvistamista. Tämän lisäksi ammatillisessa koulutuksessa tulisi olla tutkijakoulutettujen vakansseja, jotka toimisivat ammatillisen opetuksen ja tutkimuksen rajapinnassa niin paikallisella tasolla kuin kansallisissa verkostoissa. Selvityksessä esille tulleiden tukitoimien ja järjestelmien perustaminen ja ylläpitovastuu edellyttää kansallisen tason päätöksiä.

Tutkimustiedon hyödyntämisen heikkoudet, kehittämiskohteet ja uhkat

Selvitys toi esille *kehittämiskohteita*, jotka voidaan nähdä *heikkouksina*, *hidasteina* tai jopa *esteinä* tutkimustoiminnan hyödyntämiselle ammatillisen koulutuksen prosesseissa. Oleellisena puutteena ilmeni ylipäättään tiedon puute siitä, mikä on ammatillisen koulutuksen tutkimustoiminnan nykytila Suomessa. Ammatillisen koulutuksen tutkimuksella ei ole lakisääteistä asemaa, eivätkä koulutuksen järjestäjät saa siitä suoraan kompensaatiota valtiolta tai kunnilta. Toisaalta selvityksessä tuli esille, että tutkimus- ja kehittämistoimintaan sitoutuminen palkitsee oppilaitoksen toimijat henkisenä pääomana, esimerkiksi kokemuksesta mahdollisuudesta vaikuttaa ja kehittää työtään. Työvoimapolitiittisesti on tärkeää lisätä tutkittua tietoa, sillä ammatillisten alojen työvoimatarve on voimakasta (Löfgren, 2023; OPH, 2024d). Tällä hetkellä tutkimustoiminnalla ammatillisen toisen asteen koulutuksen kontekstissa on haurot ja jäsentymättömät käytännöt. Sitä tehdään hyvin vaihtelevista lähtökohdista ja on kyseenalaista, kuinka usein tutkimus palvelee koulutuksen kehittämistä lyhyellä tai pitkällä aikajänteellä. Lisäksi henkilökunnan työaikaressurssi voi olla niin kuormittunut, että työpäivään ei mahdu tut-

kimushaastattelujen antaminen tai kyseeseen vastaaminen. Selvityksessä ilmeni, että oppilaitoksen arjen ilmapiiri tutkimustoimintaa kohtaan voi olla kannustavaa, epäilevää tai jopa vähättelevää.

Ammatillisen koulutuksen konteksti on mielenkiintoinen tutkimusympäristö, johon oppilaitoksen ulkopuolelta osoitetaan aktiivisesti kiinnostusta. Oppilaitosten esihenkilöt ilmaisevat turhautumista, sillä tutkimuslupapyyntöjä tulee usein ja se omalta osaltaan työllistää – kuitenkin tutkimuskohteena olleet oppilaitokset saavat aineistonkeruun jälkeen vähäisessä määrin tietoa tuloksista. Tutkimustuloksista tiedottaminen edellyttää selkeämpiä käytäntöjä. Perustavaa laatua oleva iso kysymys on, missä määrin oppilaitoksissa ja opetuksessa ylipäättään sovelletaan tai reflektoidaan viimeisintä tutkimustietoa. Ammatillisen koulutuksen kentän tilanne todettiin hyvin heterogeeniseksi ja tutkitun tiedon hyödyntäminen nähtiin olevan jokaisen esihenkilön ja opettajan omalla vastuulla.

Uhkana tutkimustoiminnalle nähdään ammatillisen koulutuksen kompleksinen kokonaisuus (Toepper ja muut, 2022), mikä näyttäytyy moninaisina aloina, tutkintojen kirjavuutena (esim. ammattitutkinnot, erikoisammattitutkinnot, oppisopimuskoulutus) sekä erityisesti siinä, että koulutus nivoutuu voimakkaasti vähintään yhtä kirjavan työelämän muutuviin tarpeisiin (ks. OPH, 2024c; OPH, 2024d; Rintala, 2020; Rintala & Nokelainen, 2023; Ågren, 2024). Ammattikasvatuksen tutkimukset ovat hajaantuneet eri tieteenaloille, mikä haastaa ammatillisen koulutuksen tutkimuksen kokonaistilan määrittelyä.

Pohdinta

Työelämän ja yhteiskunnan muutoksen kiihtyessä ammatillinen koulutus tarvitsee lisää tutkittua tietoa. Viime kädessä on kyse opiskelijan tiedon rakentumisesta mahdollisimman luotettavalle tietoperustalle ja kriittisille ajattelun taidoille (Karakainen & Saikkonen, 2019; Lavi ja muut, 2023; Suhonen ja muut, 2022; Suominen, 2024). Ammatilliset oppilaitokset ovat osa paikallista ja alueellista oppimisen ekosysteemiä, jossa niillä on oma tehtävänsä (Mustonen & Puranen, 2021). Tutkimustiedon virta on liitettävä osaksi oppilaitosten johtamista, opetusta ja kehittämistä. Selvitys antaa hyvän yleiskuvan tutkimuksen viitekehystä ja vallitsevasta nykytilasta, sillä laadullinen tutkimusaineisto on kerätty yhdestä intensiivisestä tilaisuudesta, jossa ammattikasvatuksen ammattilaiset tuottivat moniäänisesti ja luovasti tietoa ammatillisen koulutuksen tutkimuksen nykytilasta. Kolme tutkijaa on tulkinnut aineiston ja saadut tulokset vastaavat annettuun tutkimustehtävään.

Ammatillinen koulutus on ”rakas lapsi”, joka herättää vahvoja tunteita (Tuominen & Wihersaari, 2006). Sen kautta tuotetaan jatkuvasti uusia työntekijöitä tekemättömän työn ääreen ja elinkeinoelämän rattaat pyörivät. Siten yhteiskunnallisesti, kansantaloudellisesti ja työvoimapolitiittisesti ammatillisen koulutuksen konteksti on tärkeä tutkimuskohde (Markowitsch, 2023; OKM, 2024b). Elinkeinoelämä tulee ottaa vahvemmin mukaan tutkimus- ja kehittämistyöhön, sillä merkittävä osa ammatillisen toisen asteen opiskelijan osaamisen hankkimisesta tapahtuu työelämän autenttisissa oppimisympäristöissä (Lehtonen ja muut, 2018; Pylväs, 2018; Upola ja muut, 2022). Ammatillisen koulutuksen ja ammattikasva-

tuksen toimijoiden osaaminen ja onnistuminen monimuotoisten työmarkkinoiden kohtaannossa on keskeistä, ja se vaikuttaa kokonaisvaltaisesti toimijoiden, niin opetus- ja ohjaushenkilöstön kuin opiskelijoidenkin hyvinvointiin, työssäjaksamiseen ja koettuun turvallisuudentunteeseen (ks. Aitio, 2024; OPH, 2024b; Rintala, 2020; Russo ja muut, 2019; Schoon & Evans, 2023; Ågren, 2024).

Kansallisen tutkimustoiminnan tulee järjestäytyä, se tulee määritellä ja kirjata ammatillisten oppilaitosten strategiaan. Ammatillisen koulutuksen omaa henkilökuntaa tulee rohkaista ottamaan ensimmäiset askeleensa kohti tutkivana opettajana toimimista ja kehittämään analyttisyyttä omaan opetukseen ja oppilaitoksen prosesseihin (Aitio, 2024; Karusaari, 2020; Koivumaa, 2020; Rosenblad, 2023; Ryökkynen, 2023; Upola, 2019). Ammatillisilla opettajilla on syvälinen tieto oppilaitoksen arjen ilmiöistä ja he havainnoivat ensimmäisinä hiljaisia signaaleja. Heikot signaalit ovat ensioireita muutoksista, jotka saattavat olla tulevaisuudessa merkittäviä (Sitra, 2024). Ensisijaisesti tavoitteena ei tarvitse olla laaja väitöstutkimus, vaan tutkimuksellisesti validisti arvokkaan ja autenttisen tiedon kerääminen ja siitä raportoiminen, mikä kehittää edelleen ammatillista koulutusta. Tämä edellyttää tutkimustaitojen omaksumista, sekä tutkimuksen teon ohjausta. Ammatil-

*Kansallisen
tutkimustoiminnan
tulee järjestäytyä.*

lisen koulutuksen reformin voimaantulo-
sta on kulunut aikaa jo yli kuusi vuotta,
myös sen vaikutuksia olisi jo aika tutkia
tarkemmin. Ammatillista koulutusta tulee
aidosti kehittää ja sen arvostusta kasvattaa
tutkimusnäyttöjen avulla (Airila ja muut,
2019; Ojala & Kantola, 2023).

Hyvä tutkimus, teoreettinenkin, palve-
lee aina käytäntöä. Tutkijan velvollisuus
on miettiä, kuka on tutkimustiedon vas-
taanottaja, millä tavoin tulokset tulee esit-
tää ja mitä hyötyä vastaanottajalle on tie-
dosta. Tutkimustulokset tulee esittää myös
yleistajuisessa muodossa ja olla saavutet-
tavissa niillekin, jotka eivät kuulu tiede-
yhteisöön (Isopahkala-Bouret, 2023). Hy-
vien yhteistyökäytäntöjen kehittämiseen
tutkijoiden ja tutkimuksen kohderyhmi-
en välille tulee panostaa – olimme sitten
tutkijana jo valmiiksi sisällä ammatillisen
koulutuksen kontekstissa tai ulkopuolelta
tulevana tutkijana (OKM, 2024b). On-
nistunut toiminta ja päätökset perustuvat
tietoon, joka kuvaa tulevaisuutta ja jota
voidaan käyttää ennakointiin (Schoon &
Evans, 2023; Sitra, 2024). Ammatillisen
koulutuksen tutkimustoiminnan ja tutki-
mustiedon hyödyntämisen tulee olla ak-
tiivisessa roolissa eri toimijoiden proses-
seissa.

Ammatillinen koulutus tarvitsee nykyis-
tä enemmän tieteellistä, tutkimukseen pe-
rustuvaa tietoa arkitiedon lisäksi (OKM,
2019). Tutkimusperustaisuus toteutuisi,
mikäli ajankohtaisten tutkimusten tulok-
set olisivat helposti saatavilla ja sovellet-
tavissa ammatillisen koulutuksen käytän-
tönsäädöissä, sekä hyödynnettävissä
ammatillista koulutusta koskevassa pää-
töksenteossa, esimerkiksi määriteltäessä
kohdennettaessa taloudellisia resursseja.
Työelämän ja yhteiskunnan muutos syn-
nyttää uutta tietoa analysoitavaksi, jota
voidaan käyttää ammatillisen koulutuk-

sen kehittämiseksi (Markowitsch, 2023;
Ojala & Kantola, 2023; OPH, 2024c).
Suomi tarvitsee koulutustason nostamis-
ta pysyäkseen kilpailukykyisenä, ja siihen
tutkimus oleellisesti kytkeytyy.

Kiitämme lämpimästi kaikkia 2.11.

2023 AMK- ja ammatillisen koulu-
tuksen tutkimuspäivillä Porissa pyö-
reän pöydän keskusteluun aktiivises-
ti osallistuneita sekä kutsupuhujia:
Ammattikasvatuksen aikakauskirjan
päätoimittaja, professori *Petri No-
kelainen*, Tampereen yliopisto; OTTU
ry:n puheenjohtaja *Tarja Lang*,
OMNIA; tutkijayliopettaja *Mika Tam-
milehto*, HAMK; rehtori *Anne Laine*,
SATAEDU. Lisäksi pyöreän pöydän
alustusta olivat etukäteen kommento-
ineet: *Sanna Brauer*, projektijohta-
ja, OSAO; *Saku Lehtinen*, koulutuspo-
litiikan asiantuntija, Rakennusteolli-
suus; *Maarit Virolainen*, tutkija,
Jyväskylän yliopisto; *Sami Löfgren*,
tutkija, Helsingin yliopisto; *Sanna
Ryökkynen*, tutkijayliopettaja, HAMK;
Anu Raudasoja, johtaja, rehtori,
Järvisseudun koulutuskuntayhtymä.

Lähteet

- Airila, A., Mattila-Holappa, P., Kurki, A.-L., & Nykänen, M. (2019). Työelämässä oppiminen, ohjaus ja oppilaitosyhteistyö työpaikkojen näkökulmasta. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(2), 24–41. <https://journal.fi/akakk/article/view/86932/45844>
- Aitio, O. (2024). *Psykologinen sopimus ammatillisen opettajan työssä: Fenomenografinen tutkimus ammatillisten opettajien ja esihenkilöiden käsityksistä ja kokemuksista* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/65945/978-952-337-419-5.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Billiett, S., Hodge, S., & Aarkrog, V. (2022). Enhancing the standings and status of vocational education. *The standing of vocational education and the occupations it serves: Current concerns and strategies for enhancing that standing* (ss. 19–45). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-96237-1>
- Cedefop. (2023). *2023 Skills forecast technical report*. https://www.cedefop.europa.eu/files/2023_skills_forecast_technical_report.pdf
- Euroopan komissio. (2024). *Wellbeing and mental health at school: Guidelines for education policymakers, school leaders, teachers and educators*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e5befda1-1111-11ef-a251-01aa75ed71a1/language-en>
- Goos, M., Manning, A., & Salomons, A. (2009). Job polarization in Europe. *American Economic Review*, 99(2), 58–63. <https://doi.org/10.1257/aer.99.2.58>
- Goos, M., Manning, A., & Salomons, A. (2014). Explaining job polarization: Routine-based technological change and offshoring. *American Economic Review*, 104(8), 2509–2526. <https://doi.org/10.1257/aer.104.8.2509>
- Isacsson A., Teräs M., & Virolainen M. (2021). Katsaus ammattikasvatukseen ja ammatillisen koulutuksen tutkimukseen Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. *eSignals Research* 2(1). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021101450991>
- Ispahkala-Bouret, U. (2023). Tieteen yleistajuistaminen vahvistaa osallisuutta sivistisyhteiskunnassa. *Aikuiskasvatus*, 43(4), 228–229. <https://doi.org/10.33336/aik.142059>
- Kaarakainen, M.-T., & Saikkonen, L. (2019). Tekniikan alojen opiskelijoiden digitaaliset valmiudet suhteessa työelämän ja opintojen muuttuviin osaamisvaatimuksiin. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(4), 26–44. <https://journal.fi/akakk/article/view/89250>
- Karusaari, R. (2020). *Asiakaslähtöisyys osaamisperusteisessa ammatillisessa koulutuksessa* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/64059>
- Kauppara, A. (2022). *Kebitys- ja vaikeavammaisten henkilöiden hallinta ja kansalaisuus vammais- ja koulutuspolitiikassa sekä ammatillisen erityisoppilaitoksen arjessa* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/44c73b23-67d4-4953-9a37-d6be58c312a/content>
- Koivumaa, J. (2020). *Kohti eurooppalaista osaamisperusteisuutta? Tutkimus suomalaisen ja saksalaisen ammattikoulutusjärjestelmän oppilaitostoimijoiden koulutus uudistuspuheista* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/64423>
- Korhonen, A.-M., Kolho, P., & Ärling, J. (2023). Ammatillista opettajankoulutusta kehittämässä: Ammatillinen opettaja nuorten ja aikuisten koulutuksen asiantuntijana. *Aikuiskasvatus*, 43(3), 182–190. <https://doi.org/10.33336/aik.130403>
- Laukia, J. (2013). *Tavoitteena sivistynyt kansalainen ja työntekijä: Ammatikoulu Suomessa 1899–1987* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/2478e6e8-f6a8-426e-bd4b-d3cde2bed16b/content>
- Laukia, J., & Karjalainen, A. (2019). Ammatillinen koulutus ja yhteiskunta. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 21(3), 4–7. <https://journal.fi/akakk/article/view/87496>
- Lavi, R., Räikkönen, E., & Kiili, C. (2023). Hyvinvointi-, hius- ja kauneusalan ammatteihin opiskelevat kriittisinä nettilukijoina. *Informaatiotutkimus*, 1–2(42), 4–30. <https://doi.org/10.23978/inf.127183>
- Lehtonen, E., Rintala, H., Pylväs, L., & Nokelainen, P. (2018). Ammatillisten opettajien näkemyksiä opettajan työssä tarvittavasta kompetenssista ja työelämäyhteistyöstä. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(4), 10–26. <https://journal.fi/akakk/article/view/84558>
- Löfgren, S. (2023). *Learning domain-general competencies in upper-secondary initial vocational education and training: Student, employer and teacher perspectives* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-9946-1>
- Markowitsch, J. (2023, marraskuu 2-3). *Planet of the cyber apes. Past and present futures of education and work* [Konferenssiesitys]. AMK- ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät 2.–3.11.2023, SAMK, Pori.
- Miettinen, R., Lang, T., Pehkonen, L., & Pihlainen, K. (2021). Euroopan Unionin elinikäisen oppimisen avaintaidot, Eurooppalainen tutkintoviitekehys ja oppilaitosten opetussuunnitelmien kehittäminen. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 23(2), 13–

31. <https://journal.fi/akakk/article/view/109875>
- Mustonen, S., & Puranen, P. (2021). Kielitie-toiset käytänteet tukemassa maahanmuuttotau-
raisten opiskelijoiden kiinnittymistä ammatilliseen
koulutukseen. *Kasvatus*, 52(1), 65–78. <https://doi.org/10.33348/kvt.107965>
- Nokelainen, P. (2023). Ammattikasvatuksen ai-
kakauskirja 25 vuotta: Professori emeritus Pekka
Ruohotien haastattelu. *Ammattikasvatuksen aika-
kauskirja*, 25(4), 80–85. <https://doi.org/10.54329/akakk.142043>
- OECD (Organization for Economic Co-op-
eration and Development). (2023). *Building fu-
ture-ready vocational education and training systems*.
<https://doi.org/10.1787/28551a79-en>
- OECD (Organization for Economic Co-op-
eration and Development). (2020). *Trustworthy
artificial intelligence (AI) in education: Promis-
es and challenges*. [https://www.oecd-ilibrary.org/
docserver/a6c90fa9-en.pdf?expires=17120253
05&id=id&accname=guest&checksum=2DF-
47B52E1820424B4530B4FF0ADD33A](https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a6c90fa9-en.pdf?expires=1712025305&id=id&accname=guest&checksum=2DF-47B52E1820424B4530B4FF0ADD33A)
- Ojala, K., & Kantola, M. (2023). Osaaminen hal-
tuun ammatillisessa koulutuksessa. Osaamistarpei-
den ennakoinnin profiilointia tehdään verkostoyh-
teistyönä. *Aikuskasvatus*, 43(3), 173–181. <https://doi.org/10.33336/aik.130396>
- Opetushallitus [OPH]. (2024a). *Ammatillinen
koulutus Suomessa*. [https://www.oph.fi/fi/koulutus-
ja-tutkinnot/ammattillinen-koulutus-suomessa](https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattillinen-koulutus-suomessa)
- Opetushallitus [OPH]. (2024b). *Opiskelijan hy-
vinvointi ja tuki ammatillisessa koulutuksessa*. [https://
www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hy-
vinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa](https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskelijan-hyvinvointi-ja-tuki-ammattillisessa-koulutuksessa)
- Opetushallitus [OPH]. (2024c). *Osaamisen enna-
kointifoorumi*. [https://www.oph.fi/fi/palvelut/osa-
amisen-ennakointifoorumi-oef](https://www.oph.fi/fi/palvelut/osaamisen-ennakointifoorumi-oef)
- Opetushallitus [OPH]. (2024d). *Työelämässä op-
piminen*. [https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkin-
not/tyoelamassa-oppiminen](https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tyoelamassa-oppiminen)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM]. (2019).
Kohtri huippulaatua. Ammatillisen koulutuksen laa-
tustrategia vuoteen 2030. Opetus- ja kulttuurimi-
nisteriön julkaisuja 2019: 20. [https://valtioneuvos-
to.fi/-/1410845/ehdotus-ammattillisen-koulutuk-
sen-
uudeksi-laatustrategiaksi-ammattillisen-koulutus-
tuksen-laatu-kehittettava-pitkajanteisesti](https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/ehdotus-ammattillisen-koulutuksen-
uudeksi-laatustrategiaksi-ammattillisen-koulutus-
tuksen-laatu-kehittettava-pitkajanteisesti)
- Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM]. (2024a).
PISA-tutkimus ja Suomi. <https://okm.fi/pisa>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö [OKM]. (2024b).
*Yliopistoille lisärahoitus tuhannen uuden tohtorin kou-
luttamiseen*. [https://okm.fi/-/yliopistoille-lisarahoi-
tus-tuhannen-uuden-tohtorin-kouluttamiseen](https://okm.fi/-/yliopistoille-lisarahoi-
tus-tuhannen-uuden-tohtorin-kouluttamiseen)
- Puyt, R. W., Lie, F. B., & Wilderom, C. P. M.
(2023). The origins of SWOT analysis. *Long Range
Planning*, 56(3), 102304. [https://doi.org/10.1016/j.
lrp.2023.102304](https://doi.org/10.1016/j.lrp.2023.102304)
- Pylväs, L. (2018). *Development of vocational ex-
pertise and excellence in formal and informal learn-
ing environments* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto].
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/103014>
- Rintala, H. (2020). *Work-based learning in vo-
cational education and training: Varied commu-
nities, fields and learning pathways* [Väitöskirja,
Tampereen yliopisto]. [https://trepo.tuni.fi/hand-
le/10024/118917](https://trepo.tuni.fi/handle/10024/118917)
- Rintala, H., & Nokelainen, P. (2023). Oppisopi-
muskoulutus aikuiskoulutuksena. Laadullinen tut-
kimus oppisopimuskoulutukseen osallistumisesta ja
subjektiivisista tehtäväkohtaisista arvoista. *Aikuskas-
vatus*, 43(3), 161–172. [https://doi.org/10.33336/
aik.127923](https://doi.org/10.33336/aik.127923)
- Rosenblad, N. (2023). *Knowledge and agency in
vocational education: An analysis of competency-based
training and student counselling utilising a lens of criti-
cal realism to cultural historical activity theory* [Väitös-
kirja, Helsingin yliopisto]. [http://urn.fi/URN:IS-
BN:978-951-51-9388-9](http://urn.fi/URN:IS-BN:978-951-51-9388-9)
- Ruohotie, P. (2000). Ammattikasvatuksen yliopis-
tollinen opetus ja tutkimus. Teoksessa A. Rajaniemi
(toim.), *Suomalaisen ammattikasvatuksen historia* (ss.
282–287). Tampereen yliopiston Ammattikasvatuk-
sen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisuja. OK-
KA-säätiö.
- Russo G., Serafini M, & Ranieri A. (2019). At-
tractiveness is in the eye of the beholder. *Empirical
Research in Vocational Education and Training*, 11(7),
1–22. <https://doi.org/10.1186/s40461-019-0082-2>
- Ryan, L., D'Angelo, A., Kaye, N., & Lorinc, M.
(2019). Young people, school engagement and per-
ceptions of support: A mixed methods analysis. *Jour-
nal of Youth Studies*, 22(9), 1272–1288. [https://doi.
org/10.1080/13676261.2019.1571178](https://doi.org/10.1080/13676261.2019.1571178)
- Ryökkynen, S. (2023). *They did not give up on me:
Vocational students' perceptions of the special support in
their studying* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. <http://hdl.handle.net/10138/350680>
- Schoon, I., & Evans, K. (2023). Learning and
life changes: Rethinking the dynamics of inequali-
ty and opportunity. Teoksessa K. Evans, W. O. Lee,
J. Markowitsch, & M. Zukas (toim.), *Third Interna-
tional Handbook of Lifelong Learning* (ss. 329–351).
Springer International Handbooks of Education.
Springer, Cham, [https://doi.org/10.1007/978-3-
031-19592-1_16](https://doi.org/10.1007/978-3-031-19592-1_16)

Schreier, M. (2014). Qualitative content analysis. Teoksessa U. Flick (toim.), *The SAGE Handbook of qualitative data analysis* (ss.170–183). Sage Publications.

SITRA. (2024). *Heikot signaalit*. <https://www.sitra.fi/aiheet/heikot-signaalit/#heikot-signaalit-2022>

Suhonen, R., Cantell, H., Rajala, A., & Kallionie-mi, A. (2022). Opettajien näkemyksiä globaalien aiheiden käsittelystä toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa Suomessa. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 24(4), 46–63. <https://journal.fi/akakk/article/view/125877/76044>

Suominen, S. (2024). *Development of a compulsory mathematics online course capable of accommodating the individual needs of students in Finnish vocational upper secondary education* [Väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/31525/urn_isbn_978-952-61-5153-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Toepper, M., Zlatkin-Troitschanskaia, O., & Kühling-Thees, C. (2022). Literature review of international empirical research on transfer of vocational education and training. *International Journal of Training and Development*, 26(4), 686–708. <https://doi.org/10.1111/ijtd.12276>

Tuominen, M., & Wihersaari, J. (2006). *Ammattikasvatustutkimusfilosofia*. Tampereen yliopiston Ammatikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksen julkaisu. OKKA-säätiö.

Upola, S. (2019). *Työelämäorientoitunut projektioppiminen ammatillisen koulutuksen kontekstissa* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63628>

Upola, S., Kangas, M., & Ruokamo, H. (2022). Työelämän toimeksiantajan osallisuus ammatillisen koulutuksen projektioppimisen käytäntöyhteisöissä. *Aikuiskasvatus*, 42(4), 286–300. <https://journal.fi/ai-kuiskasvatus/article/view/122626>

Upola, S., Korte, S.-M., Väättäjä, J., Lakkala, S., Paksuniemi, M., & Keskitalo, P. (2023). Opiskelijoiden aineelliset ja kokemukselliset etäopiskelu-ympäristöt Covid-19-pandemian aikana. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 25(1), 10–27. <https://journal.fi/akakk/article/view/127566>

Valtioneuvosto. (2023). *Vahva ja välittävä Suomi*. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma 20.6.2023. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165042/Paaministeri-Petteri-Orpon-hallituksen-ohjelma-20062023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

WHO (World Health Organization). (2022). *Aging and health*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>

Virolainen, M., & Rautopuro, J. (2023). *Paluu menneisyyteen, vai katse tulevaisuuteen? – ammatillisen koulutuksen kehittäminen ja vuoden 2023 budjettineuvottelut*. Kommenttikirjoitus, MFG 4.0. <https://mfg40.fi/paluu-menneisyyteen-vai-katse-tulevaisuuteen/>

Ågren, S. (2024). *Epistemological dissonance of worker-citizenship: Young vocational students' and graduates' negotiations of societal belonging within the changing labour market* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/153087>

LIITE 1. Aineistoanalyysiesimerkki.

Tutkimustehtävä 1) Miten tutkimustoiminnan asema näyttäytyy ammatillisessa koulutuksessa Suomessa?

4-kentän ulottuvuus	merkitys-sisältö	ilmiö	aineisto-esimerkki
VAHVUUS	tutkimustiedon hyödyntäminen	tutkimustoiminta kansallinen taso tutkimustoiminta käytännössä	Tutkimustoiminnan läheisyys kehittämistoiminnassa ja hanketoiminnassa. V03
MAHDOLLISUUS	tutkimustiedon hyödyntäminen	tutkimustoiminta kansallinen taso	Tutkimustoiminta tulee lisätä yhteiseen valtakunnalliseen strategiaan. M12
HEIKKOUS TAI KEHITTÄMIS-KOHDE	tutkimustiedon hyödyntäminen	tutkimustoiminta kansallinen taso	Ammatillinen koulutus on hajautunut osaksi eri tieteenala-keskustelua ja -tutkimusta. HK07
UHKA	asenne ja arvostus	ammattillisen koulutuksen imago	Polarisoituminen nähdään jo siten, että lukio on korkeatasoista ja ammatillinen ei. U01

LIITE 2. Aineistoanalyysiesimerkki.

Tutkimustehtävä 2) Miten ammatillisen koulutuksen toimijat voivat hyödyntää tutkittua tietoa?

4-kentän ulottuvuus	merkitys-sisältö	ilmiö	aineisto-esimerkki
VAHVUUS	tutkiva opettaja	tutkimustoiminta kansallinen taso tutkimustoiminta käytännössä	Opettajan rooli opettajan-koulutuksessa; voisiko nostaa vahvemmin esiin, opettaja voisi tunnistaa mahdollisuuden tehdä tutkimusta. V02
MAHDOLLISUUS	sidosryhmä-yhteistyö	tutkimustoiminta käytännössä	Elinkeinoelämä mukaan tutkimuskehittämiseen vahvemmin. M04
HEIKKOUS TAI KEHITTÄMIS-KOHDE	asenne ja arvostus	tutkimustoiminta käytännössä	Mahdollinen epäluulo tutkimusta kohtaan amiksissa voi johtua siitä, että opettajat mieltävät tutkimuksen ylhäältä annetuksi. On kuunneltava opettajia ja kunnioitettava heidän työtään, jotta voi päästä tutkimaan amikseen. HK09
UHKA	tutkimustiedon hyödyntäminen	tutkimustoiminta kansallinen taso	Ilman tutkimusta ammatillisen koulutuksen toimijoiden on vaikea osallistua koulutuspoliittiseen keskusteluun (argumentointi + peruste). U02